

holdsanalyse, erindringer etc.) og kan naturligvis kritiseres for ikke at være baseret på egentlig beslutningsproces-analyse, men disse indvendinger er af mindre betydning. Studiet er velgennemført, grundigt gennearbejdet og forsigtigt og sobert i sin analyse og sine konklusioner. Faktisk kunne man ønske, at forfatteren havde gjort mere ud af, hvilke aspekter af hans analyse der kunne generaliseres, og hvilke der er knyttet til den case, han analyserer.

Med bogens analyse som baggrund må man nemlig sætte et stort spørgsmålstejn ved effektiviteten af den kritik, der ofte rettes fra dansk side mod USAs strategiske politik. Hvis ikke kritikken er baseret på, at Danmark har en direkte og legitim interesse i det pågældende sagsforhold, vil kritikken blive afvist, og derfor være uden virkning. Den danske kritik af NATOs dobbeltbeslutning er et godt eksempel. Den blev afvist fra amerikansk side ud fra det argument, at Danmark ikke selv skulle have missiler opstillet og derfor ikke havde forudsætninger for at kritisere andre.

Bogen er ikke et forsøg på at bedømme politisk eller moralsk, hvad det er rigtigt og forkert at gøre, men alene et forsøg på at vurdere kritikken som et udenrigspolitisk middel til at opnå bestemte udenrigspolitiske mål. Her viser den, at kritikken skal bruges bevidst og velovervejet, hvis den skal have nogen effekt. Udenrigspolitisk kritik fremstår ofte som et resultat af den interne politiske proces, og det udenrigspolitiske effektivitetshensyn spiller her en meget ringe rolle. Dette indenrigspolitiske hensyn er baggrunden for, at kritikken ofte er virkningsløs, og også en del af forklaringen på, at den svenske kritik af USAs Vietnam-politik fik et så kraftigt moralsk indhold. Kritikken kan derfor have været uhyre virkningsfuld og nødvendig set i forhold til andre mål end de udenrigspolitiske, og det ville være spændende med en videre analyse af netop dette forhold.

Stenelo har med sin bog givet os et meget bedre grundlag for at forstå, hvornår kritik fungerer som udenrigspolitisk middel, og hvornår det modvirker sit formål. Bogen kan stærkt anbefales.

Hans-Henrik Holm

Chr. Thune (red.), *Konflikternes Verden 1985*, København: Akademisk Forlag, 1985, 256 s., 95,00 kr.; K. Gjersteth, *Chakoo – en spændingsroman om Afghanistan*, København: Borgens Forlag, 1985, 215 s., 148,00 kr.

For alle, der beskæftiger sig med udviklingslandenes problemer, er spørgsmålet om formidling, som det vist hedder på 1980er-nudansk, et evigt problem. Udviklingsforskere og andre, der er engagerede i u-landenes problemer, er imidlertid enige om én ting. Og det er, at oplysning om forholdene i Den tredje Verden er betydningsfuld. Både for at fastholde og for eventuelt skabe en opinion til fordel for Den fattige Verden. Men hvordan kommer man ud med de oplysninger, som man selv finder så relevante?

De fleste er sikkert enige om, at store tykke bøger med fodnoter og udenlandske citater ikke er sagen. Det er straks sværere at finde "den rette vej" i formidlingsarbejdet. Røde Kors' årbog om konflikternes verden er i hvert fald én farbar vej. Bogen

holdsanalyse, erindringer etc.) og kan naturligvis kritiseres for ikke at være baseret på egentlig beslutningsproces-analyse, men disse indvendinger er af mindre betydning. Studiet er velgennemført, grundigt gennearbejdet og forsigtigt og sobert i sin analyse og sine konklusioner. Faktisk kunne man ønske, at forfatteren havde gjort mere ud af, hvilke aspekter af hans analyse der kunne generaliseres, og hvilke der er knyttet til den case, han analyserer.

Med bogens analyse som baggrund må man nemlig sætte et stort spørgsmålstejn ved effektiviteten af den kritik, der ofte rettes fra dansk side mod USAs strategiske politik. Hvis ikke kritikken er baseret på, at Danmark har en direkte og legitim interesse i det pågældende sagsforhold, vil kritikken blive afvist, og derfor være uden virkning. Den danske kritik af NATOs dobbeltbeslutning er et godt eksempel. Den blev afvist fra amerikansk side ud fra det argument, at Danmark ikke selv skulle have missiler opstillet og derfor ikke havde forudsætninger for at kritisere andre.

Bogen er ikke et forsøg på at bedømme politisk eller moralsk, hvad det er rigtigt og forkert at gøre, men alene et forsøg på at vurdere kritikken som et udenrigspolitisk middel til at opnå bestemte udenrigspolitiske mål. Her viser den, at kritikken skal bruges bevidst og velovervejet, hvis den skal have nogen effekt. Udenrigspolitisk kritik fremstår ofte som et resultat af den interne politiske proces, og det udenrigspolitiske effektivitetshensyn spiller her en meget ringe rolle. Dette indenrigspolitiske hensyn er baggrunden for, at kritikken ofte er virkningsløs, og også en del af forklaringen på, at den svenske kritik af USAs Vietnam-politik fik et så kraftigt moralsk indhold. Kritikken kan derfor have været uhyre virkningsfuld og nødvendig set i forhold til andre mål end de udenrigspolitiske, og det ville være spændende med en videre analyse af netop dette forhold.

Stenelo har med sin bog givet os et meget bedre grundlag for at forstå, hvornår kritik fungerer som udenrigspolitisk middel, og hvornår det modvirker sit formål. Bogen kan stærkt anbefales.

Hans-Henrik Holm

Chr. Thune (red.), *Konflikternes Verden 1985*, København: Akademisk Forlag, 1985, 256 s., 95,00 kr.; K. Gjersteth, *Chakoo – en spændingsroman om Afghanistan*, København: Borgens Forlag, 1985, 215 s., 148,00 kr.

For alle, der beskæftiger sig med udviklingslandenes problemer, er spørgsmålet om formidling, som det vist hedder på 1980er-nudansk, et evigt problem. Udviklingsforskere og andre, der er engagerede i u-landenes problemer, er imidlertid enige om én ting. Og det er, at oplysning om forholdene i Den tredje Verden er betydningsfuld. Både for at fastholde og for eventuelt skabe en opinion til fordel for Den fattige Verden. Men hvordan kommer man ud med de oplysninger, som man selv finder så relevante?

De fleste er sikkert enige om, at store tykke bøger med fodnoter og udenlandske citater ikke er sagen. Det er straks sværere at finde "den rette vej" i formidlingsarbejdet. Røde Kors' årbog om konflikternes verden er i hvert fald én farbar vej. Bogen

søger at skildre seks udvalgte konflikter i Den tredje Verden. Den forsøger at give baggrunden for de seks konflikter for derved at supplere avisernes ofte overfladiske reportager. Idéen er, at forståelse og indsigt er vigtige forudsætninger for handling. Kjell Gjerseths spændingsroman fra Afghanistan er en anden vej til at skabe forståelse for problemerne i en anderledes kultur og verden end vores egen. Ved hjælp af fiktion og et følelsesmæssigt engagement skal vi indleve os i livsvilkårene i det besatte Afghanistan.

Konflikternes Verden 1985 rummer som sagt special-artikler om seks konfliktområder i Den tredje Verden. Flemming Ytzen forsøger at skabe overblik over den komplicerede situation i Kampuchea. Det er en spændende og velskrevet artikel. Ikke desto mindre er jeg flere steder ved at miste det overblik og den forståelse, jeg er lige ved at få. Det kan selvfølgelig skyldes mine evner. Det kan også hænge sammen med, at Kampuchea er så kompliceret et tilfælde, at det er næsten umuligt at få overblik over det. Endelig kan det vel også tænkes, at disponeringen af artiklen er uhensigtsmæssig. Hvis Ytzen havde "skåret den" anderledes eller lagt "en anden vinkel" på Kampuchea (for nu at blive i Ytzen's faglige jargon fra journalistikken), kunne man måske have fået et klarere overblik og forståelse af Kampuchear tragedie.

John Martinussen skriver om sikhernes oprør i Indien. Det er en klar og veldisponeret artikel. For mig at se er den forbilledlig for den type artikler, der bør være i en årbog som denne. Ud over at give et kort historisk rids af konflikten, leverer artiklen den nødvendige økonomiske og sociale baggrund til forståelse af sikhernes aktuelle opstand. Det er vel netop denne type baggrundsartikler, der skal adskille *Konflikternes Verden* fra en lidt længere – og grundig – avisreportage?

Golf-krigen mellem Iran og Irak drøftes af Håkon Stang. Det er bogens eneste flop. Tilsyneladende er idéen at give læseren oplevelsen af en "on-the-spot"-reportage. Og det er jo principielt en god idé. Den løber bare ud i sandet og bidrager i øvrigt til at gøre artiklen uoverskuelig. At den er uoverskuelig skyldes måske en uklar disponering. Det kan også hænge sammen med forfatterens forsøg på hjemmestrikket filosofien, hvilket ikke er alt for heldigt. Se for eksempel filosoferingen over det iranske samfunds krise og nye ideologi (s. 72). Det værste er vel nok, at Stangs sprog er temmelig ubehjælpomt. Det er præget af logiske brist og en forvirrende skiften mellem nutid og datid. Der er ingen tvivl om, at forfatteren har stor viden om sit emne. Det er trist, at formidlingen lykkes så dårligt.

Torben Kitaj drøfter konflikten i Tchad under overskriften "stammekrig" og "faldskærmstropper". Der ofres megen plads på at redegøre for den halvdel, der vedrører faldskærmstropperne, dvs. Frankrig og Frankrigs motiver for at engagere sig i Tchad. Det er både klart og grundigt. Imidlertid savner jeg lidt mere analyse og baggrund for den første halvdel af problematikken, den, der vedrører "stammekrig". Måske kan der ikke siges så forfærdelig meget mere, end Kitaj gør; men jeg ville nu gerne høre lidt mere om indholdet i stammemodsætningerne. Kan der ikke siges noget mere om "mistilliden" mellem de forskellige befolkningsgrupper?

Konflikter i og omkring Angola tages under behandling af Hans Jørgen Stadsing. Det er en fin og velskrevet artikel med liv og overblik. Det har en god virkning, at man kan mærke, at forfatteren har været på stedet. Stadsing slipper heldigt og professionelt fra at svinge mellem den konkrete beskrivelse af Luanda – Afrikas engang smukkeste hovedstad, Afrikas Rio de Janeiro – og Angolas aktuelle forfald. Der gives

en grundig redegørelse for de forskellige guerillabevægelser og deres udenlandske samarbejdspartnere. Der ofres desuden den nødvendige plads på en diskussion af Sydafrikas rolle i forhold til Angola.

Thomas Pedersen skriver om Nicaraguas unge revolution. Det er en udmærket og oplysende artikel. Den når godt omkring, om end den sine steder bliver lidt tung i al sin saglighed. Der er ingen tvivl om, at forfatterens sympatier ligger hos sandinisterne. Og det er jo for så vidt ok. Desværre får det ham til at være lige lovlig ukritisk over for den nye regering. Det gælder både beskrivelsen af overgrebene mod miskito-indianerne og udsættelsen af valget efter 1979.

Samlet må dette års udgave af *Konflikternes Verden* betegnes som et stykke solidt arbejde, der fortjener en stor udbredelse også i skolesystemets ældste klasser. Lad os håbe, at Dansk Røde Kors næste år tør binde an med en ny udgivelse. Også i 1986 vil der desværre være nok af konflikter – især i Den tredje Verden – der kunne trænge til en grundig belysning.

Kjell Gjerseths spændingsbog *Chakoo* er en anden måde at formidle viden og indsigt om udviklingen og især tragedien i et u-land, her konkret Afghanistan. Det er Gjerseths debut som skønlitterær forfatter. I det lys slipper han godt fra det. Han har skrevet en god bog, der blander myte og en anderledes tankeverden med en historie om modstandskampen i det besatte land.

Bogen er bygget op omkring Faruk Aman, en lidt vild og uregerlig knægt. Vi følger ham ind i Mujahidin-bevægelsen, der kæmper mod de sovjetiske besættelsestropper. Vi hører om, hvordan han bliver fanget og slipper godt fra det, hjulpet af en flyvende vandbøffel. Bogen skildrer ligeledes, hvorledes Faruks storebror, Anwar, bliver involveret i kampen. Mens Faruk er vild, er broderen en fornuftig og veluddannet ingeniør, der er bosat i Vesttyskland. Han opgiver sin trygge tilværelse i Europa for at følge det kald, det er, at gå ind i kampen i det besatte fædreland. Bogen slutter med, at Faruk mister livet under et angreb på en russisk officer. Men det er ikke enden på kampen.

Chakoo – et afghansk ord for ørn – flyver stadig. *Chakoo* er også Faruks dæknavn. Det er synonymt med drømmen og det overnaturlige: ørne med vingefang på hundrede meter, der kan ødelægge russiske helikoptere. Slutningen er derfor optimistisk: drømmen, de overnaturlige kræfter og de afghanske mujahidin vil ende med at knække besættelsesmagten.

Jeg tror, den skønlitterære roman – som *Chakoo* – er ét vigtigt middel til at skabe forståelse for u-landenes anderledes kultur. Romanen er også væsentlig ved at appellere til følelserne, for uden dem bliver engagementet i Den tredje Verdens problemer underlig ydre. Desværre synes jeg ikke, det er lykkedes Kjell Gjerseth at give sine personer liv og gøre dem vedkommende. Deres skæbner bliver lidt ligegyldige, på samme måde som personerne i en primitiv spændingsroman – blot er *Chakoo* ikke særlig spændende i snæver forstand. Der mangler et psykologisk "drive" i Gjerseths personer og et blik for de fortælle tekniske tricks, der giver et spændende plot.

Ikke desto mindre synes jeg, *Chakoo* er værd at læse. Siden bogen udkom i Norge i 1983, er det blevet stadig tydeligere for omverdenen, at Sovjetunionen er i gang med at foranstalte et folkemord i Afghanistan. Det har gjort viden om og engagement i landets skæbne endnu mere påkrævet.

Gorm Rye Olsen